

Тамбовцев Г. В., канд. геогр. наук, доцент,

Пилипчук К.О., студентка 3-го курсу природничо-географічного факультету

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ РОЗІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дослідження проблеми використання земельних ресурсів є дуже актуальним на сучасному етапі. Земельні ресурси Розівського району представлені такими типами ґрунтів, як: чорноземи звичайні малогумусні, чорноземи щєбнюваті, у заплавах малих річок - лучноземи [5]. Вони мають велике значення для сільського господарства України. Але стрімкий розвиток людства призвів до того, що родючість таких цінних ґрунтів знижується.

Люди, озброєні потужними технічними засобами, прямо й опосередковано впливають на стан ґрунтового покриву практично на всій території суші й здебільшого завдають величезної шкоди ґрунтам у процесі виробничої діяльності. Унаслідок цього значні площі родючих ґрунтів стають не придатними для сільськогосподарського використання.

Оновними причинами зменшення продуктивності ґрунтів є ерозія й забруднення ґрунтів шкідливими речовинами. На швидкість ерозійних процесів і забруднення впливають природні та антропогенні фактори.

Рельєф Розівського району представлений частиною Приазовської височини, з добре вираженою водно-ерозійною іткою, вкритою долинами річок, балками й улоговинами стоку. Крутизна схилів 2 – 30 місцями до 50 [2]. Такий тип рельєфу є сприятливим для розвитку як водної, так і вітрової ерозії.

Клімат району континентальний із недостатнім зволоженням. Періодичні водні потоки, що мають зливовий характер, завдають значної шкоди ґрунтовому покриву (зменшується запас гумусу, азоту, фосфору, калію та інших поживних елементів). Вітрова ерозія спостерігається на схилах, де є потужними пориви вітру [1,2,3].

Мета. Основною метою дослідження є пошук шляхів охорони ґрунтів від виснаження й забруднення, а також визначення основних способів підвищення їх родючості.

За останні десятиліття якість ґрунтів істотно погіршилася внаслідок сільськогосподарського виробництва (безповоротні втрати гумусу й поживних речовин, забруднення агрохімікатами). Щорічно в Україні використовується понад 4 млн. т. мінеральних добрив. Забруднення ґрунтів зумовлюється недостатньою технологією їх зберігання й використання.

Раціональне землекористування передбачає, насамперед, охорону ґрунтів від негативних наслідків господарської діяльності людини [3,4,7]. Тому для збереження й підвищення їх родючості необхідно розробити систему заходів для якісного поліпшення ґрунтів. Для цього необхідно застосовувати комплекс агротехнічних і меліоративних заходів, спрямованих на збереження й накопичення вологи за допомогою лісонасаджень, снігозатримання, а також парової обробки ґрунтів. Разом із тим, щоб зберегти й накопичити гумус, покращити поживний режим, необхідно вносити органічні й мінеральні добрива.

Безсистемне внесення мінеральних добрив, пестицидів призводить до негативних наслідків. Надмірне внесення азотних добрив спричиняє накопичення й підвищення рівня нітратів у ґрунтових водах. Внесення фосфорних добрив повинно бути набагато меншим ніж азотних, оскільки фосфор із кальцієм, алюмінієм та іншими металами утворює нерозчинні й важкорозчинні сполуки. Внесення калійних не спричиняє сильного впливу на довкілля. Але з калійними добривами вноситься значна частина хлору, що призводить до зниження якості сільськогосподарської продукції. Основним засобом охорони ґрунтів від забруднення мінеральними добривами й супутніми сполуками є внесення в ґрунт науково обґрунтованих доз. Раціональне їх використання стабілізує рівень поживних елементів і підвищує родючість ґрунту. Значна частина пестицидів - це стійкі сполуки, що тривалий час зберігаються в ґрунті, тому основними засобами захисту

ґрунтів від забруднення пестицидами є синтез і застосування малотоксичних і нестійких сполук, зменшення їх доз.

Висновки. Отже, катастрофічний стан наших земель потребує невідкладних науково-обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів і отримання екологічно чистих продуктів харчування.

Найважливішим серед таких заходів, націлених на збереження ґрунтів, є правильне формування культурного агроландшафту. Не менш важливою справою є також організація й дотримання польових, кормових та інших сівозмін.

Зберегти ґрунт допоможуть також і перехід на прогресивні форми обробітку землі, ефективні й легкі машини та механізми, скорочення повторного обробітку ґрунту, перехід на безплужний обробіток.

Порядок охорони земель встановлюється державою. Так, зокрема, правову основу охорони ґрунтів становлять Закон України про охорону навколишнього природного середовища (1991), Земельний кодекс України (1992) та інші законодавчі акти. Усі охоронні заходи, санкціоновані державою, повинні бути жорсткими й контрольованими.

Література:

1 Арабаджі О.С. Особливості територіальної структури природно-Ресурсного потенціалу Запорізької області / О.С. Арабаджі // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: зб. наук, праць. - Херсон: ПП Вишемирський, 2005.-338 с.

2. Атлас Запорізької області. Головне управління геодезії, картографії та 'кадастру при Кабінеті Міністрів України. - Київ, 1997.-48 с.

3. Даценко Л.М. Еколого-агрохімічний стан ґрунтів Запорізької області / Л.М. Даценко, О.В. Непша // Соціально-економічні проблеми сталого розвитку Українського суспільства. Збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції. 13 травня 2004 р. - Мелітополь: НКП ГУ «ЗІДМУ», 2004. – С.50-51.

4. Непша О.В. Екологічний стан земельного фонду та ґрунтів

Запорізької області // О.В. Непша, Т.В. Зав'ялова // Екологічний стан природно-територіальних комплексів Запорізької області і суміжних територій в умовах сучасного природокористування. – Мелітополь: «Люкс». 2006. – С.151-166.

5. Паламарчук М. М. Природопользование и его место в системе отношений: общество - природа / М.М. Паламарчук, А.М. Паламарчук // Конструктивно-географические основы рационального природопользования в Украинской ССР. Теоретические и методические исследования. - К.: Наук, думка, 1990.-С. 7-9.

6.Почвы УССР/ [Вернандер Н.Б., Годлин М.М., Самбур Г.Н., Сорокина С.А.; под ред. М.М.Голдина]. - К.: Гос. Изд-во с-х литературы УССР, 1951. — 326 с.

7. Тамбовцев Г.В. Заходи попередження екологічних порушень Запорізького регіону / Г.В. Тамбовцев // Суспільно-географічні дослідження природно-господарського комплексу Запорізького краю і суміжних територій, (16-17 жовтня 2003 р, м. Мелітополь). – Мелітополь, 2003. – С.35-37.